

O znaczeniu utworów baśniowych w wychowaniu dziecka

„Baśń to elementarz, z którego dziecko uczy się czytać we własnym umyśle, elementarz napisany w języku obrazów. Jest to jedyny język, dzięki któremu możemy rozumieć siebie i innych, zanim dojrzejemy intelektualnie”.

Bruno Bettelheim

Bardzo często dzieci jeszcze nie potrafią czytać, a już znają różne historie opowiedziane przez bliską im rodzinę. Oglądają obrazki pokazują palcami czarownice, dobre wróżki, często pytając o treść bajki lub baśni. Proszą niejednokrotnie o tę samą opowieść któryś raz z kolei, rodzice lub dziadkowie zaś z przyjemnością opowiadają historie, których w dzieciństwie sami słuchali, a później z ochotą czytali. I chociaż w literaturze dziecięcej stale coś się zmienia, powstają nowe zgodne ze współczesnymi trendami (życiem), ciekawe utwory literackie, to baśń stale pełni rolę ponadczasowego gatunku, którego wartości są aktualne po dziś dzień, stanowiąc wzorzec do naśladowania.

Legenda jest podobna do baśni. Łączy je element fantastyczny, który przeplata się ze zwykłym ziemskim życiem. Są osnute na wątkach ludowych. Posiadają określoną budowę: konkretny początek, fabułę zmierzającą w określonym kierunku i koniec, który przynosi pomyślne rozwiązanie. Posiadają morał, którego celem jest pochwała zalet (prawdomówność, pracowitość, sprawiedliwość, pomoc innym), przy jednoczesnym piętnowaniu wad (lenistwo, zachłanność, itd.). W legendach i baśniach możemy być pewni, że dobro zostanie nagrodzone, a zło ukarane. Dzieci uczą się, że od człowieka zależy, jakiego wyboru dokona. Baśń nie dzieje się w żadnym konkretnym miejscu, czyli może to być wszędzie. Akcja rozgrywa się na tle przyrody. Główny cel to przeżycia i przygody bohatera.

Cechy bohatera baśniowego:

- realizuje w trakcie przygody wartościowe cele, pokonując trudną drogę,
- zwykle otrzymuje dar lub inną pomoc od magicznej postaci,
- jest wyposażony w niezwykle możliwości (siła, moc) lub niezwykle rekwizyty (ródźka, kula, kamyk),
- jest pełen samozaparcia, niezwykły, zaradny, przedsiębiorczy, aktywny, odważny, uczynny, wrażliwy na krzywdę, serdeczny dla ludzi i przyrody, z każdym i ze wszystkim zaprzyjaźniony.

Utwory baśniowe odpowiadają na odwieczne pytania: Jaki jest świat? Jak mam w nim żyć? Co mam robić, aby być rzeczywiście sobą? Pozostawiają wyobraźni dziecka rozstrzygnięcie, czy i jak ma ono odnieść do samego siebie to, co opowieść mówi o życiu i naturze człowieka. Sposób, w jaki dzieje się to wszystko w baśni, odpowiada sposobowi, w jaki dziecko myśli i doświadcza świata. Dlatego baśń jest tak przekonująca. Dziecko odnosi się z ufnością do opowieści baśniowych, bo takie ujęcie świata jest zgodne z jego własnym sposobem pojmowania rzeczywistości. Pozwala to dziecku nabrać zaufania do życia i siebie, dzięki czemu może ono uczyć się rozwiązywania problemów życiowych.

Ponieważ baśnie są bardzo lubiane przez dzieci, stają się ważnym środkiem wychowawczym współczesnego człowieka. Dlatego już od najmłodszych lat powinniśmy wprowadzać dzieci w krainę bajek i baśni, bo właśnie w młodszym wieku zaczynają kształtować się postawy i oceny moralne. Dzieci są wtedy bardzo podatne na wpływy, łatwo przyswajają postawy społeczne, są bardzo plastyczne i to, czego się nauczą w tym okresie, zostanie im na całe życie.

Baśnie wpływają na wielostronny rozwój osobowości dziecka. Pomagają dziecku w odkrywaniu własnej tożsamości i własnego powołania, wskazując, jakich doświadczeń potrzebuje, aby rozwinąć swój charakter. Pomaga mu to dokładniej poznać świat własnych przeżyć i je ocenić. Utwory te zachęcają do pokonywania trudności w dążeniu do osiągnięcia celu. Dają do zrozumienia, że pomyślne, pełne satysfakcji życie dostępne jest każdemu, mimo życiowych przeciwności, lecz jedynie wtedy, gdy nie ucieka się przed życiowymi zmaganiem, bo to właśnie one pozwalają odkrywać nasze prawdziwe ja.

Baśnie i legendy mają na ogół o charakter pouczający, dają więc pewną wiedzę o świecie, wprowadzają elementy norm moralnych, kształtują wyobraźnię, wzbogacają słownictwo, skłaniają do refleksji, uczą właściwych zachowań. Dostarczają wzorów moralnego postępowania i życia w zgodzie z ideałami moralnymi i z samym sobą. W prosty sposób ukazują podstawowe prawdy moralne – miłość, mądrość, nadzieję, prawdę, sprawiedliwość.

Jednym z najważniejszych a zarazem najtrudniejszym zadaniem w wychowaniu dzieci jest pomaganie im w odnajdywaniu sensu własnego życia. Dziecko w miarę własnego rozwoju musi krok po kroku uczyć się lepiej rozumieć siebie. Z biegiem czasu pozwoli mu to lepiej zrozumieć innych ludzi, a w rezultacie nawiązać z nimi więzi, które mają olbrzymie znaczenie i przyniosą satysfakcje obu stronom.

Treści stają się źródłem wewnętrznej analizy, przenikają do zabaw tematycznych. Sprawia to, że przeżycia